

دبیرخانه کیفیت بخشی به آموزش

زبان و ادبیات فارسی

مستقر در استان کردستان

کاربرک های فارسی نهم

نمونه پرسش های درسی کتاب فارسی (از آغاز کتاب تا پایان درس نهم)

گروه آموزشی زبان و ادبیات فارسی استان خراسان رضوی

با نظارت دبیرخانه کیفیت بخشی مستقر در استان کردستان

به کوشش: سید مهدی زارع حسینی، سرگروه آموزشی

کار برگ درس تائیس

۱. درس «به نام خداوند جان و خرد» با چه لحنی خوانده می‌شود؟

(۱) اندرزی (۲) داستانی (۳) ستایشی (۴) گفت‌وگو

۲. بیت زیر با کدام گزینه قرابت معنایی دارد؟

«ستودن نداند کس او را چو هست میان بندگی را ببايدت بست»

(۱) حدّ من نیست ثنایت گفتن گوهر شکر عطایت سفتن

(۲) ثنا و حمد بی پایان خدا را که صنعش در وجود آورد ما را

(۳) شکر گویم که مرا خوار نساخت به خسی چون تو گرفتار نساخت

(۴) ز نام و نشان و گمان برتر است فروزنده برترین گوهر است

۳. درستی یا نادرستی گزینه‌های زیر را مشخص کنید.

الف) بیت «ملکا ذکر تو گویم که تو پاکی و خدایی / نروم جز به همان ره که توام راه‌نمایی» پنج جمله دارد. درست نادرست

ب) موضوع کتاب «شاهنامه فردوسی» حماسی است و در قالب «مثنوی (دوتایی)» سروده شده است. درست نادرست

۴. واژه‌های قافیه و ردیف را در بیت روبه‌رو مشخص کنید. «به بینندگان آفریننده را نبینی مرنجان دو بیننده را»

قافیه: و ردیف: و

۵. مفهوم کنایی مصراع «میان، بندگی را ببايدت بست» بنویسید.

۶. نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را در بیت‌های زیر بنویسید.

نیابد بدو نیز اندیشه راه که او برتر از نام و از جایگاه

به بینندگان آفریننده را نبینی مرنجان دو بیننده را

۷. «گردان سپهر» ترکیب وصفی مقلوب است. یعنی؛ «سپهر گردان». دو ترکیب وصفی مقلوب دیگر مثال بزنید.

.....

۸. بیت‌های زیر از کدام آرایه‌های ادبی بهره گرفته است؟

..... خداوند نام و خداوند جای خداوند روزی ده رهنمای

..... توانا بود هر که دانا بود ز دانش دل پیر برنا بود

۹. با توجه به بیت زیر، کاربرد معنایی واژه‌های «خداوند» و «مهر» را در گذشته و امروز مقایسه کنید.

«خداوند کیوان و گردان سپهر» خداوند ماه و ناهید و مهر»

.....

۱۰. معنی و مفهوم بیت‌های داده شده را بنویسید.

..... ستودن نداند کس او را چو هست

..... به نام خداوند جان و خرد کزین برتر اندیشه برنگذرد

.....

..... ملکا ذکر تو گویم که تو پاکی و خدایی نروم جز به همان ره که توام راه نمایی

.....

کابرک فضل تحت (س یک و)

ردیف	پرسش‌ها	بارم
۱	هم‌معنی واژه «گردان سپهر» در بیت «خداوند کیوان و گردان سپهر» فروزنده ماه و ناهید و مهر» گزینه ... است. الف) زمین گرد ب) آسمان چرخنده پ) سیاره کروی ت) فلک بی‌انتهای	۰/۵
۲	مترادف واژه‌های مشخص شده به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟ راحت داده‌اند تا در <u>بستان</u> معرفت تماشا کنی؛ چشم باز کن تا عجایب بینی که <u>مدهوش</u> و متحیر شوی. الف) سبزه‌زار - شگفت ب) دشت - سرگشته پ) بوستان - بیهوش ت) باغ - سرگردان	۰/۵
۳	واژه‌های «جریان - جاری - مجرا» دارای یک ریشه و با هم، هم‌خانواده‌اند. درست نادرست	۰/۵
۴	درس «به نام خداوند جان و خرد» ما را به بهره‌گیری از طبیعت دعوت می‌کند. درست نادرست	۰/۵
۵	در شعر «تا کی آخر چو بنفشه سر غفلت در پیش حیف باشد که تو در خوابی و نرگس بیدار» بنفشه نماد چیست؟	۰/۵
۶	پیام و مفهوم بیت روبه‌رو را بنویسید. «به بینندگان آفریننده را نبینی، مرنجان دو بیننده را»	۰/۵
۷	از دیدگاه معنایی دو واژه انعام و أنعام چه تفاوتی با هم دارند؟	۱
۸	<u>هسته</u> و نوع وابسته‌های عبارت داده شده را مشخص نمایید. این درس به توصیف طبیعت و زیبایی آن می‌پردازد.	۱
۹	نام یکی از کتاب‌های شخصیت‌های ادبی زیر را بنویسید. محمد بن منور: محمد غزالی:	۱
۱۰	برای «زبان» و «ادبیات» نمونه‌ای بیاورید.	۱
۱۱	با توجه به درس دوم (عجایب صنع حق تعالی)، عبارت «هر یکی را آنچه به کار باید، داد» را توضیح دهید؟	۱

۱۲	اجزای جمله را در جدول زیر مشخص کنید.	۲															
<table><tr><th>جمله</th><th>نهاد</th><th>مفعول</th><th>متمم</th><th>مسند</th></tr><tr><td>دوستان واقعی به انسان راه نیکبختی نشان می‌دهند.</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>فرزانه‌ای است با اندیشه‌های عمیق عرفانی و عواطف انسانی.</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>		جمله	نهاد	مفعول	متمم	مسند	دوستان واقعی به انسان راه نیکبختی نشان می‌دهند.					فرزانه‌ای است با اندیشه‌های عمیق عرفانی و عواطف انسانی.					
جمله	نهاد	مفعول	متمم	مسند													
دوستان واقعی به انسان راه نیکبختی نشان می‌دهند.																	
فرزانه‌ای است با اندیشه‌های عمیق عرفانی و عواطف انسانی.																	
۱۳	آرایه‌های ادبی عبارت‌ها و شعرهای زیر را پیدا کنید. توانا بود هر که دانا بود ز دانش دل پیر برنا بود () سعدیا راست‌روان گوی سعادَت بردند راستی کن که به منزل نرسد کج‌رفتار () بدان که هر چه در وجود است، همه صنع خدای تعالی است. آسمان و ماه و ستارگان و ... () و این عالم خانه خداست و فرش وی زمین است و لکن سقفی بی ستون. ()	۲															
۱۴	بیت‌ها و عبارت‌های زیر را به فارسی امروزی بازگردانید. ستودن نداند کس او را چو هست میان، بندگی را بپایدت بست کوه و دریا و درختان همه در تسبیح‌اند نه همه مستمعی فهم کند این اسرار ملکا ذکر تو گویم که تو پاکی و خدایی نروم جز به همان ره که توام راه‌نمایی که تواند که دهد میوه الوان از چوب یا که داند که برآرد گل صدبرگ از خار معرفت این است که گرد خویش می‌گردم و پیوسته در خود سفر می‌کنم تا هر چه نباید، از خود دور گردانم! مثل تو چون مورچه‌ای است که از جمال صورت قصر و بسیاری غلامان و سریر ملک وی هیچ خبر ندارد.	۶															

کتاب برگ درس سوم

ردیف	پرسش‌ها	بارم
۱	درس «مثل آینه» با چه لحنی خوانده می‌شود؟ الف) روایی □ ب) توصیفی □ پ) اندرزی □ ت) عاطفی □	۰/۵
۲	پیام اصلی بیت «به چشم بصیرت به خود در نگر / تو را تا در آینه زنگار نیست» در کدام گزینه آمده است؟ الف) کوتاه‌بینی □ ب) حقیقت‌بینی □ پ) زنگار نداشتن □ ت) خودآرایی □	۰/۵
۳	کدام گزینه، پرسش انکاری دارد؟ الف) آیا اتفاقی برای ایشان افتاده است؟ □ ب) به ماه و خورشید چگونه می‌اندیشی؟ □ پ) برای دوستانتان چه آرزویی دارید؟ □ ت) به ان شاء الله گفتن، چه حاجت است؟ □	۰/۵
۴	«آینه و آینه» دو معنی جداگانه دارد و کاربردشان در زبان فارسی متفاوت است. درست □ نادرست □	۰/۵
۵	در هنگام جمع بستن واژهٔ دیده با نشانهٔ «ان»، از واج میانجی «گ» بهره می‌گیریم. درست □ نادرست □	۰/۵
۶	شکل درست واژه‌ها را از درون کمانک‌ها پیدا کنید و زیرشان خط بکشید. ث) چه جای این (حرص - حرس) و (حوس - هوس) باطل است؟ ج) شب (پاییز - پائیز) به روی بستر خاکستر سیراب ابر سرد می‌لرزد.	۱/۵
۷	پیام و مفهوم بیت روبه‌رو را بنویسید. «آینه چون نقش تو بنمود راست خود شکن آینه شکستن خطاست»	۱
۸	برای هر کدام از واژه‌های زیر دو هم‌خانواده بیاورید. چ) دوام () ح) مغتنم ()	۱

۹	نام پدیدآورنده کتاب‌های زیر را بنویسید. (خ) مرزبان‌نامه: (د) مخزن الاسرار:	۱
۱۰	بن‌های ماضی و مضارع فعل‌های داده شده را بنویسید. (ذ) گشوده شده‌اند ← بن ماضی () بن مضارع () (ر) می‌نمایانند ← بن ماضی () بن مضارع ()	۱
۱۱	منظور از عبارت زیر در حکایت «باغبان نیک‌اندیش» چیست؟ «دیگران نشانند ما خوردیم، اکنون ما بنشانیم تا دیگران خورند.»	۱
۱۲	بیتی را از شعر «کار و شایستگی» بیابید که در آن ضرب‌المثل به کار رفته است؟	۱
۱۳	آرایه‌های ادبی عبارت و شعر زیر را پیدا کنید. (دو آرایه برای هر مورد) (ز) در موسم کهنسالی کار ایام جوانی پیشه کرده‌ای. وقت آن است که درخت اعمال نیک بنشانی. () (ژ) همه کار ایام درس است و پند دروغا که شاگرد هشیار نیست ()	۲
۱۴	بیت‌های زیر را به فارسی امروزی بازگردانید. در زندگی مطالعه دل غنیمت است خواهی بخوان و خواه نخوان ما نوشته‌ایم ز آزادگان بردباری و سعی بیاموز، آموختن عار نیست غنیمت شمر جز حقیقت مجوی که باری است فرصت دگر بار نیست جوانی گه کار و شایستگی است گه خودپسندی و پندار نیست چو بفروختی از که خواهی خرید متاع جوانی به بازار نیست	۵
۱۵	خوانش درس سوم ↓ - خواندن درست متن - روان‌خوانی متن درس - رعایت لحن، آهنگ، درنگ و ...	۳

کاربرک فصل دوم (درس سوم و چهارم)

۱- با توجه به عبارت زیر، معنی واژه‌های مشخص شده به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟ (۵/۰ نمره)

«چه بسیارند کسانی که لاف دوستی می زنند، اما در حقیقت گرگ‌هایی در جامهٔ گوسفندان هستند.»

(۱) سخن نرم - چمدان (۲) ادعای زیاد - لباس (۳) سخن بیهوده - چمدان (۴) سخن درشت - لباس

۲- در کدام گزینه، شمار واژه‌های نادرست با دیگر گزینه‌ها فرق دارد؟ (۵/۰ نمره)

(۱) دیگران، زبان نقد او و پنجره‌هایی هستند در برابر دیده‌گان پرسشگر وی گشوده شده‌اند.

(۲) تو از عجایب این قافل که خانه بس بزرگ است و چشم تو بس مختصر و در وی نمی‌گنجد.

(۳) گاهی اندرز و تعلیم با زنه‌ار و پرهیز همراه است و نباید آن را با لهن دستوری یکی دانست.

(۴) معلم استعداد خاصی در آموزش نابینایان داشت و من هرگز با او احساس خسته‌گی نمی‌کردم.

۳- کدام نوع صفت می‌تواند به ترتیب در جاهای خالی قرار بگیرد؟ (۵/۰ نمره)

او مطالعهٔ کتاب‌های را دوست دارد، ولی برای من فرش نگارین چمن و درختان سپیدار از هر چیزی است.

(۱) برتر - ساده (۲) ساده - برتر (۳) برترین - برتر (۴) برتر - برترین

۴- پیام بیت «ز آزادگان بردباری و سعی / بیاموز، آموختن عار نیست» در کدام گزینه آمده است؟ (۵/۰ نمره)

(۱) آموختن (۲) سعی (۳) بردباری (۴) آزادی

۵- درستی یا نادرستی گزینه‌های زیر را مشخص کنید.

الف. درس‌های «مثل آینه» و «همنشین» را با لحن توصیفی می‌خوانیم. درست نادرست (۵/۰ نمره)

ب. مصراع «اشک از رخ من پاک کردن چه سود» پرسش انکاری دارد. درست نادرست (۵/۰ نمره)

۶- پرسش‌های کوتاه پاسخ

پ. منظور از واژهٔ ایام در مصراع «همه کار ایام درس است و پند» چیست؟ (۵/۰ نمره)

ت. فعل داده شده را کامل کنید و شکل درست آن را بنویسید. {ب + افزایش:} (۵/۰ نمره)

۷- برای هریک از شخصیت‌های ادبی زیر، یک اثر منظوم معرفی کنید. (۱ نمره)

ث. جلال‌الدین مولوی () ج. سنایی غزنوی ()

۸- اجزای جمله را در مصراع «مار بد تنها تو را بر جان زند» مشخص نمایید. (۱ نمره)

۹- نوع وابسته‌های گروه اسمی را در عبارت زیر مشخص کنید. (۱ نمره)

خسرو گفت: «ای پیرمرد، در موسم کهنسالی کار ایام جوانی پیشه کرده‌ای. وقت آن است که دست از این میل و آرزو برداری و درخت اعمال نیک در بهشت بنشانی، چه جای این حرص و هوس باطل است؟»

۱۰- واژه‌های مفرد را به جمع و جمع را به مفرد تبدیل کنید. (۱ نمره)

چ. غنی () ح. اصحاب () خ. فرهیختگان () د. زمینه ()

۱۱- نوع صفت سنجشی (برتر - برترین) را در جمله‌های زیر مشخص کنید. (۱ نمره)

ذ. انسان بی دوست غمگین است () ر. تنهایی از سنگین‌ترین مصائب است () ز. هم‌نشین تو از تو به باید ()

۱۲- ارکان تشبیه را در عبارت زیر نشان دهید. (۱ نمره)

مصاحبت با یک دوست خوب و شکیبا همچون وزش نسیم دل‌انگیزی است که احساس آرامش و سبکی درون را در ما زنده می‌دارد.

۱۳- ضرب‌المثل «اندک اندک جمع گردد، وانگهی دریا شود» با کدام بیت درس «کار و شایستگی» ارتباط معنایی دارد؟ (۱ نمره)

۱۴- نادرستی‌های املایی را در گروه‌واژه‌های زیر بیابید و درستشان را بنویسید. {چهار مورد} (۲ نمره)

(مابع خنک - قراعت ابتدائی - زمزمه آب - فراق بال - تأثیرگزاری - همدم نیکوخال - دیدگان پرسشگر - خورسندی آدمی)

۱۵- پیام و مفهوم بیت «غنیمت شمر جز حقیقت مجوی که باری است فرصت دگر بار نیست» را بیان کنید. (۱ نمره)

۱۶- برای واژه‌هایی که زیرشان خط کشیده شده، مترادف بیاورید. (۱/۵ نمره)

ژ. به تماشای صحرا بیرون رفت () س. عیب‌ها را بی‌هیاهو باز می‌گویند () ش. متاع جوانی به بازار نیست ()

۱۷- حکایت زیر از گلستان سعدی برگزیده شده است. آن را به نثر ساده امروزی بنویسید. (۱/۵ نمره)

«یکی از بزرگان پارسایی را گفت: "چه گویی در حق فلان عابد که دیگران در حق وی به طعنه سخن‌ها گفته‌اند؟" گفت: "بر ظاهرش عیب نمی‌بینم و در باطنش غیب نمی‌دانم."»

۱۸- عبارت‌ها و بیت‌های زیر را فارسی روان باز گردانید. (۳ نمره)

ص. هر که با بدان نشیند اگر نیز طبیعت ایشان در او اثر نکند، به طریقت ایشان متهم گردد.

ض. آینه چون نقش تو بنمود راست خود شکن آینه شکستن خطاست

ط. در زندگی مطالعه دل غنیمت است خواهی بخوان و خواه نخوان ما نوشته‌ایم

کامبرک دس شتم

- ۱- با توجه به عبارت زیر، معنی واژه‌های (مغیلان) و (مادام) به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟ (۵/۰ نمره)
- «بدان که مردم بی هنر، مادام بی سود باشد، چون مغیلان که تن دارد و سایه ندارد، نه خود را سود کند و نه غیر خود را»
- (۱) درختان - پیوسته (۲) گیاه خاردار - همیشه (۳) بوته خار - شاید (۴) نوعی گل - تا زمانی که
- ۲- نام پدیدآورنده «قابوسنامه» چیست؟ این کتاب چه موضوعی دارد؟ (۵/۰ نمره)
- (۱) قابوس دوم، تمثیل و حکمت (۲) قابوس بن اسکندر، تربیتی (۳) اسکندر، اخلاقیات (۴) عنصرالمعالی، اخلاقی و تربیتی
- ۳- مضارع مستمر از فعل «شاید خوانده باشی» در کدام گزینه آمده است؟ (۵/۰ نمره)
- (۱) داری می‌خوانی (۲) شاید بخوانی (۳) دارم می‌خوانم (۴) داشتی می‌خواندی
- ۴- منظور نویسنده از «گوهر تن و گوهر اصل» در عبارت زیر چیست؟ (۵/۰ نمره)
- «جهد کن که اگرچه اصیل و گوهری باشی، گوهر تن نیز داری که گوهر تن از گوهر اصل بهتر بود»
- (۱) قابلیت فردی - استواری (۲) اصالت و نژاد - توانمندی (۳) توانایی ذاتی - نژاد و نسب (۴) قابلیت وجود - ارزشمندی
- * درستی یا نادرستی گزینه‌های زیر را مشخص کنید. (۵/۱ نمره)
- ۵- عبارت «در هر که این دو گوهر یابی، چنگ در وی زن» آرایه کنایه دارد. درست نادرست
- ۶- «چون» در جمله «چون باز پرسند، جز راست مگوی» به معنای چگونه است. درست نادرست
- ۷- خواجه نصیر توسی در اخلاق ناصری، سخنان افلاطون و ارسطو را در حکمت عملی بررسی نمود. درست نادرست
- ۸- با مرتب کردن حروف درهم‌ریخته درون کمانک‌ها، جاهای خالی را کامل کنید. (۱ نمره)
- الف. صبر کند تا آن سخن، تمام شود، پس جواب خود بگوید بروجهی که در طعن نکند. (ت د م ق)
- ب. اگر سؤال از جماعتی کنند که او داخل آن جماعت بود بر ایشان ننماید. (ق ت س ب)
- ۹- درباره کاربرد حرف «را» در گزینه‌های زیر توضیح دهید. (۱ نمره)
- پ. بزرگی خرد و دانش راست نه گوهر را () ت. امیر خراسان را پرسیدند که ... ()
- ۱۰- برای هر یک از واژه‌های زیر، دو هم‌خانواده بیاورید. (۵/۱ نمره)
- ث. تهمت () ج. قانع () چ. ترقی ()
- ۱۱- واژه‌های «پرهیزگار» و «پرهیزکار» را از نظر معنی و ساختمان واژه (ساده - وندی - مرکب) بررسی کنید. (۱ نمره)
- ح.
- ۱۲- موارد خواسته شده را بنویسید. (۱ نمره)
- خ. مضارع اخباری، سوم شخص مفرد از مصدر گستردن: د. مضارع التزامی، اول شخص جمع از مصدر افزودن:

۱۳- زمان و نوع فعل‌های زیر را مشخص کنید. (۱ نمره)

ذ. اگر مردم را با گوهر اصل، گوهر هنر نباشد، صحبت هیچ کس را به کار نیاید.

ر. اگر طالب علم باشی، پرهیزگار و قانع باش و علم‌دوست و بردبار و کم‌سخن و دوراندیش

۱۴- مفهوم کنایی عبارت‌های مشخص شده را بنویسید. (۱ نمره)

ز. از دست مگذار که وی همه را به کار آید ژ. کسی را که پند نشنود که او خود اوفتد

۱۵- مفهوم عبارت «داد ده تا داد یابی» را توضیح دهید. (۱ نمره)

س.

۱۶- حکایت زیر از «چهارمقاله نظامی عروضی» برگزیده شده است. آن را بخوانید و به پرسش‌ها پاسخ دهید. (۳ نمره)

امیر خراسان را پرسیدند که تو فردی فقیر و بی چیز بودی و شغلی داشتی به امیری خراسان چون افتادی؟ گفت: روزی دیوان حنظله بادغیسی همی خواندم، بدین دو بیت رسیدم:

مَهتری گر به کام شیر در است شو خطر کن ز کام شیر بجوی

یا بزرگی و عزّ و نعمت و جاه یا چو مردانت مرگ رویاروی

داعیه‌ای در باطن من پدید آمد که به هیچ وجه در آن حالت که اندر بودم، راضی نتوانستم بود. دارایی‌ام بفروختم و اسب خریدم و از وطن خویش رحلت کردم. به دولت صفاریان پیوستم. هر روز بر شکوه و شوکت و لشکر من افزوده می‌گشت و اندک اندک کار من بالا گرفت و ترقی کرد تا جمله خراسان را به فرمان خویش درآوردم. اصل و سبب، این دو بیت بود. ش. برای هر کدام از واژه‌های مشخص شده یک مترادف بیاورید.

.....

ص. از حکایت، دو آرایه پیدا کنید. (با ذکر جمله یا بیت)

.....

ض. واژه‌ای از متن بیابید که تحول معنایی یافته باشد. سپس معنای آن را در گذشته و امروز مقایسه کنید.

.....

۱۷- شعرها و عبارت‌های زیر را به فارسی روان امروزی برگردانید. (۳ نمره)

ط. در محاوراتی که به حضور او میان دو کس رود، خوض ننماید و اگر از او پوشیده دارند، استراق سمع نکند

.....

ظ. اقوام روزگار به اخلاق زنده‌اند قومی که گشت فاقد اخلاق مردنی است

.....

ع. کم گوی و به جز مصلحت خویش مگوی چیزی که نپرسند تو از پیش مگوی

.....

کابرک درس، متمم

۱- معنی واژه‌های مشخص شده، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟ (۵/۰ نمره)

«حافظا در کنج فقر و خلوت شب‌های تار تا بود وردت دعا و درس قرآن غم مخور»

(۱) خلوت - سیاه - جادو (۲) گوشه - تاریک - دعا (۳) کنار - طولانی - دعا (۴) تنهایی - تاریک - افسون

۲- کدام گزینه، زمان گروه فعلی جمله نخست را نشان می‌دهد؟ (۵/۰ نمره)

«طبق برنامه دارم تکالیفم را در خانه می‌نویسم. ناگهان عمو و خانواده سر می‌رسند و من ...»

(۱) مضارع مستمر (۲) مضارع التزامی (۳) مضارع اخباری (۴) آینده

۳- در کدام گزینه، تخلص به کار نرفته است؟ (۵/۰ نمره)

(۱) حافظ شب هجران شد بوی خوش وصل آمد شادیت مبارک باد ای عاشق شیدایی

(۲) گر مسلمانی از این است که حافظ دارد آه اگر از پی امروز بود فردایی

(۳) ای نسیم سحری خاک درِ یار بیار که کند حافظ از او دیده دل نورانی

(۴) نمودی چند بار از خود که حافظ عهد و پیمانم کنونت باز داشتم که ناقض عهد و سوگندی

۴- معنی درست بیت زیر در کدام گزینه آمده است؟ (۵/۰ نمره)

«دور گردون گر دو روزی بر مراد ما نرفت دائماً یکسان نماند حال دوران غم مخور»

(۱) اگرچه همه روزهای زندگی مطابق خواسته ما نیست، این را بدان که شاید اوضاع زمانه همیشه یک‌جور بماند.

(۲) زندگی گاهی خلاف میل و گاهی موافق خواسته ماست، اما چون احوال روزگار در تغییر است، غم را فراموش نکن.

(۳) اگر روزگار و زمانه مدت کوتاهی با ما سازگاری نداشت، غمگین نباش، زیرا اوضاع زمانه همیشه یکسان نخواهد ماند.

(۴) در میان روزهای زندگی فقط مدت کوتاهی بر وفق مراد و خواسته ماست، پس به‌خاطر تغییرات روزگار غمگین مباش.

*** درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید. (۱ نمره)**

۵- مهم‌ترین آموزش غیر مستقیم حافظ این است که به ما شیوه درست نگاه کردن به زندگی را می‌آموزد. درست نادرست

۶- در زبان فارسی همه واژه‌ها یک شکل نوشتاری کوتاه‌شده دارد که معمولاً در شعر به‌کار گرفته می‌شود. درست نادرست

*** جاهای خالی را با واژه‌های مناسب درس کامل نمایید. (۱ نمره)**

۷- نوشته‌ای است که خواننده را می‌خنداند، ولی در پس این لبخند به برخی از مسائل اجتماعی می‌پردازد.

۸- کلمه‌ای است که هنگام آگاه ساختن یا تأکید و هشدار به‌کار می‌رود و مترادف آن «آگاه باش» است.

۹- نام اصلی «پروین اعتصامی» و «شهریار» چیست؟ (۱ نمره)

۱۰- واژه‌های جمع را بیابید و زیر آن‌ها خط بکشید. {چهار واژه} (۱ نمره)

{روشن‌رایان - دهگان - آزادگان - افتان - خواهان - رادان - سبزیان - جادوان}

*** شعر زیر را بخوانید و به پرسش‌های ۱۱ تا ۱۴ پاسخ دهید.**

۱ همای اوج سعادت به دام ما افتد	اگر تو را گذری بر مقام ما افتد
۲ حباب‌وار براندازم از نشاط کلاه	اگر ز روی تو عکسی به جام ما افتد
۳ شبی که ماه مراد از افق شود طالع	بود که پرتو نوری به بام ما افتد
۴ به بارگاه تو چون باد را نباشد بار	کی اتفاق مجال سلام ما افتد
۵ خیال زلف تو گفتا که جان وسیله مساز	کزین شکار فراوان به دام ما افتد
۶ به ناامیدی از این در مرو بزن فالی	بود که قرعه دولت به نام ما افتد
۷ ز خاک کوی تو هرگه که دم زند حافظ	نسیم گلشن جان در مشام ما افتد

۱۱- نقش دستوری واژه‌های مشخص‌شده را در بیت نخست بنویسید. (۱ نمره)

.....

۱۲- زمان و نوع فعل‌ها را در بیت هفتم مشخص کنید. (۱ نمره)

.....

۱۳- دو گروه اسمی در بیت پنجم بیابید و نوع وابسته‌های آن‌ها را بیان کنید. (۱ نمره)

.....

۱۴- شعر بالا در چه قالبی سروده شده است؟ واژه‌های قافیه را در بیت‌های نخست و سوم پیدا کنید. (۱ نمره)

.....

۱۵- در بیت «عزیز مصر به‌رغم برادران غیور/ ز قعر چاه درآمد به اوج ماه رسید» چه آرایه‌هایی به‌کار رفته است؟ {دو آرایه} (۱ نمره)

.....

۱۶- شعرهای زیر را به فارسی روان امروزی برگردانید. (۴ نمره)

ای دل غم‌دیده حالت به شود دل بد مکن وین سر شوریده باز آید به سامان غم مخور

.....

هان مشو نومید چون واقف نه‌ای از سرّ غیب باشد اندر پرده بازی‌های پنهان غم مخور

.....

ای دل ار سیل فنا بنیاد هستی برکند چون تو را نوح است کشتیان ز توفان غم مخور

.....

غواص اگر اندیشه کند کام نهنگ هرگر نکند درّ گران‌مایه به چنگ

.....

۱۷- حفظ غزل «پرتو امید» (۲ نمره)

۱۸- روخوانی درس هفتم {خواندن درست و روان، رعایت لحن، آهنگ و ایستگاه‌های آوایی} (۳ نمره)

کتاب برگزیده، ششم

ردیف	پرسش	بارم
۱	معنی واژه مشخص شده، در کدام گزینه آمده است؟ «میهن، برای همه‌ی هم‌پیوندان و باشندگانِش، مادرانه رفتار می‌کند» (۱) پیروان (۲) همکاران (۳) خویشاوندان (۴) حاضران	۰/۵
۲	با توجه به عبارت زیر، کدام گزینه نادرست است؟ «مادر گرامی گوهری است که در کارگاه آفرینش خدای مهربان همتایی ندارد. از این روست که هر چیز گرانبه را اگر بخواهند از راه همانندی بزرگ بشمارند و عزیز بدانند به مام یا مادر مانند می‌کنند.» (۱) در جمله نخست، «تشبیه» به کار رفته است. (۲) همانندی در جمله پنجم نقش مضاف‌الیهی دارد. (۳) ترکیب «چیز گرانبه»، ترکیب اضافی است. (۴) واژه مهربان، دو تلفظی است: مهربان – مهربان	۰/۵
۳	در کدام گزینه، نادرستی املائی وجود دارد؟ (تشدید جزو غلط املائی به‌شمار نمی‌رود) (۱) رفتار شوق‌انگیز – اقلیت مذهبی – پرورندگی میهن – بهرگیری از حس و حال (۲) جلوه‌های همدلی – صحنه‌های رزم – وابستگان شهدای مسیحی – آوردگاه‌ها (۳) اراده پولادین – پشتوانه شکوهمند – سرچشمه یکتایی – فراخنای فرهنگی (۴) ناخوشی و گزند – شور و حرارت – پرورندگی و همزیستی – همجوشی و هم‌کوشی	۰/۵
۴	فردوسی با سرودن شاهنامه در پاسداشت زبان پارسی نقش بسیار برجسته‌ای دارد. درست نادرست	۰/۵
۵	«هرمن – اهریمن» گونه‌هایی از یک واژه‌اند که دارای معنای یکسانی هستند. درست نادرست	۰/۵
۶	درس «همزیستی با مام میهن» با لحن داستانی و اندرزی خوانده می‌شود. درست نادرست	۰/۵
۷	نقش دستوری واژه‌های مشخص شده را بنویسید. نقایص جسمی هرگز او را از همنشینی دلپذیر دوستانش باز نداشت.	۱
۸	فعل‌های خواسته شده را بنویسید. الف. مضارع اخباری، اول شخص جمع از مصدر «برافراشتن»: ب. مضارع مستمر، سوم شخص مفرد از مصدر «سرودن»:	۱

۹	<p>مفهوم کنایی عبارت‌های زیر را بیان کنید.</p> <p>پ. انگشت به دهان گذاشتن</p> <p>ت. به جان کوشیدن</p>
۱۰	<p><u>لهجه و گویش</u> چه تفاوتی با هم دارند؟ برای پاسخ خود نمونه‌ای بیاورید.</p> <p>ث.</p> <p>ج.</p>
۱۱	<p>درک و دریافت خود را درباره عبارت زیر بنویسید.</p> <p>چ. ایران از آن همه ایرانیان است؛ با آرامش آن آرمیده‌اند و در آشوبش بی‌قراری کرده‌اند.</p> <p>.....</p>
۱۲	<p>بیت‌های زیر را از نظر رابطه تضاد معنایی واژه‌ها بررسی کنید.</p> <p>ح. عزیز مصر به‌رغم برادران غیور ز قعر چاه برآمد به اوج ماه رسید</p> <p>خ. به نزد مهمان و به نزد کهان به آزار موری نیززد جهان</p> <p>.....</p>
۱۳	<p>آرایه‌های ادبی را در بیت‌ها و عبارت‌های زیر بیابید. (برای هر گزینه: یک آرایه)</p> <p>د. تا نشود راز چو روز آشکار تا نشویم از پدرش شرمسار ()</p> <p>ذ. پای چو در راه نهاد آن پسر پویه همی کرد و درآمد به سر ()</p> <p>ر. گر تکبر می‌کنی با خواجگان سفله کن ور تواضع می‌کنی با مردم درویش کن ()</p> <p>ز. درمی‌یابید به قد و قامت و رنگ و رخسار اگرچه بسیارند، اما رگ و ریشه همه در یک خاک نهاده شده است. ()</p>
۱۴	<p>واژه‌هایی را که زیرشان خط کشیده شده، معنا کنید.</p> <p>مادران دل به مهر فرزندان گرم و <u>تپنده</u> می‌دارند و فرزندان در <u>پرتو</u> گرم و گوارای مادر جان می‌گیرند و می‌پرورند و <u>می‌بالند</u>.</p> <p>این دو را پیوندها و <u>آوندهایی</u> به سرچشمه‌های یکتایی می‌رساند و خوشی و ناخوشی یکی را به دیگری پیوند می‌زند.</p> <p>ژ. س. ش. ص.</p>

<p>۵</p>	<p>بیت‌ها و عبارت‌های زیر را به نثر روان امروزی بازگردانید.</p> <p>ض. همه یکدلانند یزدان شناس به نیکی ندارند از بد هراس</p> <hr/> <p>ط. ندانی که ایران نشست من است جهان سربه‌سر زیر دست من است</p> <hr/> <p>ظ. دریغ است ایران که ویران شود کنام پلنگان و شیران شود</p> <hr/> <p>ع. چو ایران نباشد تن مباد در این بوم و بر زنده یک تن مباد</p> <hr/> <p>غ. ایران ما به گلستانی می‌ماند که در دل و دامن خود عزیزکانی را می‌پروراند و شیرۀ جان خویش در کامشان می‌دارد.</p> <hr/>	<p>۱۵</p>
<p>۲</p>	<p>۱۶</p> <p>– حفظ شعر؛ صفحه ۶۱ یا صفحه ۶۴</p> <p>خواندن درست و روان، رعایت لحن و ایستگاه‌های آوایی</p> <div data-bbox="712 1759 888 1852"> <p>مدرس و درام باشد.</p> </div>	<p>۱۶</p>

کار برگ درس نهم

ردیف	پرسش	بارم
۱	<p>مترادف واژه‌ی «سیمگون» در کدام گزینه آمده است؟</p> <p>با نگرستن به ماه که چون ظرفی سیمگون می‌درخشد، غرق اندیشه و خیال می‌شوم.</p> <p>(۱) نقره (۲) سپیدفام (۳) شفاف (۴) زیبا</p>	۰/۵
۲	<p>..... کتابی است از ابوریحان بیرونی که نویسنده آن را به نام قابوس بن وشمگیر تألیف نمود.</p> <p>(۱) قابوس‌نامه (۲) کیمیای سعادت (۳) آثارالباقیه (۴) اخلاق ناصری</p>	۰/۵
۳	<p>کدام گزینه از عبارت «تو می‌خواهی بخوانی و من می‌خواهم بدانم» دریافت نمی‌شود؟</p> <p>(۱) خواستن، راه رسیدن به دانستن است.</p> <p>(۲) برای تو خواندن مهم است، برای من فهمیدن</p> <p>(۳) هدف‌ها و خواسته‌ها متفاوت است.</p> <p>(۴) خواندن سرآغاز آموزش و یادگیری است.</p>	۰/۵
۴	<p>در کدام گزینه، نادرستی املایی وجود دارد؟</p> <p>مرد بیمار با کلماتی مقطّع در برابر پرسش دوست دانشمندش با تعرّز پاسخ داد: «اینکه بدانم و بمیرم بهتر است یا نادانسته و جاهل درگزرَم؟»</p> <p>(۱) درگزرَم - تعرّز (۲) تعرّز - مقطّع (۳) مقطّع - جاهل (۴) جاهل - درگزرَم</p>	۰/۵
۵	<p>واژه‌های «جاودان - جاویدان» دو گونه از یک واژه‌اند که معنای متفاوتی دارند.</p> <p>درست نادرست</p>	۰/۵
۶	<p>درس «راز موفقیت و آخرین پرسش» را با لحن داستانی و توصیفی می‌خوانیم.</p> <p>درست نادرست</p>	۰/۵
۷	<p>نقش دستوری واژه‌ها را در بیت زیر مشخص کنید.</p> <p>چو خواهی که نامت بود جاودان مکن نام نیک بزرگان نهان</p>	۱
۸	<p>فعل‌های خواسته شده را بنویسید.</p> <p>الف) گذشته ساده، اول شخص جمع از مصدر «آموختن»:</p> <p>ب) گذشته نقلی، سوم شخص مفرد از مصدر «نشاندن»:</p>	۱
۹	<p>با مراجعه به درس نهم کتاب، یک ویژگی مشترک برای خواجه نصیر توسی و ابوریحان بیرونی بیابید.</p>	۱

۱۰	<p>مفهوم کنایی عبارت‌های زیر را بیان کنید.</p> <p>پ. بر زبان راندن نام کسی</p> <p>ت. دیده به جهان گشودن</p>	۱
۱۱	<p>برای هریک از واژه‌های زیر یک مترادف و یک متضاد بیاورید.</p> <p>ث. فروزان (/) ج. گمنام (/)</p>	۱
۱۲	<p>درک و دریافت خود را از عبارت زیر بنویسید.</p> <p>ج. انسان بلند همت تا پایه‌ای بلند به دست نیاورد، از پای طلب ننشیند. (کلیله و دمنه)</p> <p>.....</p>	۱
۱۳	<p>آرایه‌های ادبی را در بیت‌ها و عبارت‌های زیر بیابید. (برای هر گزینه: یک آرایه برجسته)</p> <p>ح. جان بی جمال جانان، میل جهان ندارد هرکس که این ندارد حقاً که آن ندارد ()</p> <p>خ. پروانه نیستم که به یک شعله، جان دهم شمع که جان گدازم و دودی نیاورم ()</p> <p>د. که گر عرشی به فرش آیی و گر ماهی به چاه افتی و گر بحری تهی گردی و گر باغی خزان بینی ()</p> <p>ذ. روزها می‌گذشت و هر روز درخت وجود نصیرالدین پربارتر می‌شد و بیشتر می‌آموخت. ()</p>	۲
۱۴	<p>واژه‌هایی را که زیرشان خط کشیده شده، معنا کنید.</p> <p>چهار دیواری محضر استاد جایگاهی بود که طنین پرسش‌های او هر روز در آن می‌پیچید و همه را شگفت‌زده می‌کرد.</p> <p>نصیرالدین، به تشنه‌ای می‌مانست که در بیابانی خشک و زیر نور خورشید فروزان مانده است و سپس به آب می‌رسد.</p> <p>شب هنگام آن‌گاه که شهر توس در آرامش فرو رفته است، ساعتی کنار باغچه می‌ایستاد و به آسمان نقره‌فام می‌نگریست.</p> <p>ر. ز. ژ. س.</p>	۲
۱۵	<p>متن زیر را بخوانید و به پرسش‌ها پاسخ دهید.</p> <p>پیرمردی که سال‌های عمرش به هفتاد و هفت رسیده بود، در بستر بیماری واپسین لحظات عمر را می‌گذرانیید. در تن رنجورش رمقی باقی نمانده بود و کم‌کم شمع وجودش به خاموشی می‌گرایید. بستگانش با چشمانی اشکبار نگران حال وی بودند. آن‌گاه که نفس او به شماره افتاده بود، دوستی فقیه و دانشمند بر بالین وی حاضر آمد و با اندوهی بسیار دست نوازش بر سرو رویش کشید. مرد بیمار از دوست دانشمندش تمنا کرد که یکی از مسائل علمی را که زمانی با وی در میان گذاشته بود، بازگوید. فقیه گفت: «ای دوست گرامی، چه جای این پرسش است؟»</p>	۴

	<p>ش. به نظر شما برای خواندن این متن، کدام لحن مناسب تر است؟ برای پاسخ خود دلیل بیاورید.</p> <p>.....</p> <p>ص. متن بالا به کدام ویژگی ابوریحان بیرونی می پردازد؟ و یادآور کدام سخن معروف است؟</p> <p>.....</p> <p>ط. یک جمله ادبی بیابید که در آن کنایه به کار رفته باشد.</p> <p>ظ. یک جمع فارسی و یک جمع مکسر (شکسته) پیدا کنید.</p>	
۱۶	<p>- خواندن متن:</p> <p>روان خوانی، درست خوانی، رعایت لحن، ایستگاه های آوایی (تکیه، درنگ، نواخت و ...)</p>	۳

به پایان آمد این دفتر حکایت همچنان باقی